

חמ"ד ועד – משימת הערכה חלופית – תכנית באר

מטרות:

- הנחלת זיכרון השואה ותיעוד של סיפורי המאבק להקמת המדינה, עלייה והתיישבות.
- איתור מידע מקדים ובניית רקע והקשר היסטורי לקראת המפגש עם איש העדות.
- העמקה בחומר הנלמד.
- הפיכת נושא הלימוד לרלוונטי ומשמעותי לתלמיד.
- יכולת למידה ועבודה בצוות.

מושאי ריאיון אפשריים:

- ניצולי שואה או בני הדור השני לשואה (ששמעו עדות מהוריהם)
- לוחמי המחתרות ופעילי העפלה
- לוחמי מלחמות ישראל עד מלחמת יום כיפור כולל.
- אנשים שהיו שותפים בעליה ובקליטה בשנות החמישים, השישים והשבעים.
- אנשים שהיו שותפים בהתיישבות בשנות החמישים, השישים והשבעים.
- בני העדה האתיופית שהיו שותפים בעליה ובקליטה של יהודי אתיופיה לארץ
- אסירי ציון ומסורבי עלייה

המטרה של המפגש הבלתי אמצעי היא לאפשר לתלמיד לחוות אירוע בהיסטוריה מהמקום האוטנטי ביותר, דרך סיפורו של אדם שחי באותם הימים והיה שותף פעיל בכתיבתו של 'הסיפור' ההיסטורי.

במקרה שלא ניתן להגיע לריאיון פנים אל פנים, ניתן לקיים ריאיון בזום או טלפון. אם אין אנשי עדות זמינים לכך, ולכן, באופן חריג לשנה"ל תשפ"ב, ניתן לכתוב את תכנית 'חמ"ד ועד' על בסיס סרטים או ספרי עדויות.

כתיבת העבודה תיעשה בקבוצות של 1-2 תלמידים ולא יותר. (בראיון אישי – ניתן לעשות את העבודה ב-3).

1. הכנה לעדות-מבוא

כל קבוצת תלמידים יכינו לפני המפגש עם איש העדות לפחות 1-2 עמודי רקע של מידע שיהוו הכנה והכוונה לקראת המפגש ושמיעת העדות וירחיבו את ידיעותיהם של התלמידים לקראת הריאיון.

דפי מידע האלו יוכנו בעקבות שיחת תיאום טלפונית קצרה של התלמידים עם איש העדות. בשיחה זו התלמידים יבררו פרטים ביוגרפיים בסיסיים בלבד. להלן המידע הנדרש:

במסלול שואה: התלמידים יבררו מהי ארץ המוצא של העד, העיר והקהילה בה הוא חי טרם המלחמה והיכן היה במהלך המלחמה והשואה.

במסלול מחתרות ומלחמת העצמאות: התלמידים יבררו מהו הקרב או אזור הלחימה בו לחם המרואיין או המחותרת אליה השתייך.

במסלול עלייה: מהי ארץ המוצא והקהילה ממנה עלה.

במסלול התיישבות: בהקמת איזה יישוב המרואיין היה שותף.

לצורך כתיבת עמודי הרקע על התלמידים להרחיב על אותו פרט ביוגרפי בסיסי ששמעו מאיש העדות בשיחת הטלפון שקיימו עמו. יש להיעזר במקור מידע אחד לפחות. בנוסף לכך, על התלמידים להסביר מדוע בחרו לראיין איש-עדות זה וכיצד הגיעו אליו. **שימו לב!** על התלמידים להגיש למורה את דף ההכנה לעדות לפני היציאה לעדות.

2. המפגש עם איש העדות - סיפור העדות - שאלות בסיסיות לכל המרואיינים בכל מסלולי העדות:

שם העד (שם משפחה קודם אם יש), שם ההורים, שנת לידה, עיר וארץ מוצא (אם רלוונטי), שפת אם, שלטון ודת בארץ המוצא (אם רלוונטי), שנת עליה (אם רלוונטי), אירוע חשוב שהעד מעוניין להרחיב עליו בראיון (בקצרה).

3. סיפור העדות:

התלמידים יערכו סיכום המתאר את הנקודות המרכזיות שנאמרו במהלך הראיון (לפחות 2-3 עמודים). הסיכום צריך להיות סיפור תמציתי וקולח המשקף את העדות.

במסלול שואה:

ספר על ילדותך (משפחה, חגים, חברים)

היכן היית בעת הכיבוש הנאצי?

כיצד עברו עליך שנות המלחמה?

ספר על אירוע מסוים שקרה לך במהלך המלחמה.

כיצד עברו בני משפחתך את שנות המלחמה?

היכן היית כאשר הסתיימה המלחמה?

מה עשית בתקופה הראשונה עם סיום המלחמה?

איך ומתי עלית לארץ?

מה היה חלקך בתקומת מדינת ישראל ועם ישראל?

יש לבקש לראות תמונות או חפצים הקשורים לראיון (מומלץ לצרף לנספחים)

מסלול מחתרות:

ספר על ילדותך (משפחה, חגים, חברים).

ספר על ימי הישוב/טרומ המדינה מנקודת מבטך.

מתי וכיצד הצטרפת לפעילות במחתרת?

האם ומדוע בחרת להצטרף דווקא למחתרת זו?

באיזו מידה שיתפת את הוריי/בני משפחה קרובים בקורותיך במחתרת?

ספר על אירוע מסוים שקרה לך בימי המאבק להקמת המדינה.

כיצד לדעתך תרמה המחתרת להקמת המדינה?

היכן היית בפרוץ מלחמת העצמאות/הכרזת העצמאות ומה היה תפקידך במלחמה?

מה היה חלקך בתקומת מדינת ישראל ועם ישראל?

יש לבקש לראות תמונות או חפצים הקשורים לראיון. מומלץ לצרף לנספחים)

מסלול מלחמות ישראל:

ספר על ילדותך (משפחה, חגים, חברים).

ספר על ימי הישוב/טרומ המדינה מנקודת מבטך.

למלחמת העצמאות: היכן היית בפרוץ מלחמת העצמאות/הכרזת העצמאות ומה היה תפקידך במלחמה?
למלחמת ששת הימים: היכן היית עם ההודעה על שחרור הר הבית וירושלים? למלחמת יום כיפור: היכן היית בפרוץ המלחמה? ספר על מהלך הגיוס וההגעה לחזית.

ספר על אירוע מסוים שקרה לך במהלך המלחמה.

היכן היית כאשר הסתיימה המלחמה?

מה היה חלקך בתקומת מדינת ישראל ועם ישראל?

יש לבקש לראות תמונות או חפצים הקשורים לראיון. (מומלץ לצרף לנספחים)

מסלולי עליה וקליטה:

ספר על ילדותך (משפחה, חגים, חברים).

ספר על ארץ המוצא (מנהגים, קהילה יהודית וכו').

תאריך העלייה לארץ.

האם היה לך חלום הקשור לעליה לא"י?

מדוע החלטת לעלות לארץ?

האם עלית לבד/ עם בני משפחה/ בני קהילה, ומדוע?

תאר את סיפור העלייה.

האם חווית קשיים בעת העלייה לארץ?

תאר את תהליך הקליטה הראשונית בארץ.

מה היה חלקך בתקומת מדינת ישראל ועם ישראל?

יש לבקש לראות תמונות או חפצים הקשורים לראיון. (מומלץ לצרף לנספחים)

מסלול אסירי ציון/ מסורבי עלייה:

ספר על ילדותך (משפחה, חגים, חברים).

ספר על ארץ המוצא (מנהגים, קהילה יהודית וכו').

תאריך העלייה לארץ.

האם היה לך חלום הקשור לעליה לא"י?

מדוע החלטת לעלות לארץ?

תאר את הקשיים בדרך לעלייה לארץ?

האם נאסרת או הוגלית ממקום מגוריך בעקבות היותך ציוני?

האם עלית לבד/ עם בני משפחה/ בני קהילה, ומדוע?
תאר את סיפור העלייה.

האם חווית קשיים בעת העלייה לארץ?
תאר את תהליך הקליטה הראשונית בארץ?
מה היה חלקך בתקומת מדינת ישראל ועם ישראל?

מסלול ההתיישבות

ספר על ילדותך (משפחה, חגים, חברים).
אם נולדת בחו"ל- מתי וכיצד עלית לארץ?
מה לדעתך מייחד את ההתיישבות בראשית המדינה?
מה הייתה, לדעתך, חשיבותו של מפעל ההתיישבות בעשור הראשון למדינת ישראל?
מה מקומך האישי במפעל ההתיישבות?
מה היה החלום שלך בקשר למפעל ההתיישבות?
אילו תנאים ואמצעים עמדו לרשותכם?
תאר קשיים, דילמות והתמודדויות שחווית.
מה היה חלקך בתקומת מדינת ישראל ועם ישראל?
יש לבקש לראות תמונות או חפצים הקשורים לראיון. (מומלץ לצרף לנספחים)

4. מרכיבי עדות:

התלמידים יבחרו **שני** מרכיבי-עדות מתוך הריאיון וירחיבו אותם באמצעות המחקר.
מרכיבי עדות הם נושאים או מושגים היסטוריים מרכזיים (אנשים, מקומות ואירועים) הנזכרים במהלך הריאיון, והם משמעותיים להבנת העדות. הסיכום של כל מרכיב עדות יהיה באורך של לפחות 10 שורות. סיכום זה יכול להילקח מכל מקור מידע, כולל מהאינטרנט. יש לציין בהערות שוליים את המקור ברישום ביבליוגרפי תיקני.

5. "הדים לעדות"- רפלקציה אישית וקבוצתית:

1. על כל תלמיד לכתוב רפלקציה אישית על התהליך שעבר.
2. על כל קבוצה לכתוב רפלקציה קבוצתית (בנוסף לרפלקציה האישית).

שאלות הרפלקציה:

רפלקציה אישית

1. כיצד הרגשתי כשנודע לי על העבודה שעלי לעשות? למה ציפיתי?
2. האם היו לי חששות או התלבטויות לקראת המפגש עם איש העדות? מהם?
3. כיצד התכוננתי לקראת המפגש עם איש העדות? האם ההכנה סייעה לי? האם היה חסר משהו?
4. מה הרגשתי כששמעתי את העדות?

5. משפט אחד שעלה במפגש עם איש העדות שסקרן אותי במיוחד או עורר בי רגשות כלשהם (תקווה/כעס/אכזבה/אמונה/הפתעה/שמחה או כל רגש אחר). מדוע בחרתי במשפט זה?
6. מה למדתי מהמפגש שלא הייתי לומד בדרך אחרת? למדתי מהמפגש שלא הייתי לומד בדרך אחרת?
7. מהו החלק בעבודה ממנו נהייתי ביותר? מדוע?
8. האם היו לי קשיים במהלך העבודה? אם התשובה חיובית, אתאר קושי אחד ואכתוב ממה לדעתי נבע קושי זה? כיצד התמודדתי עם קושי זה?
9. האם התוצר שיצרתי והגשתי מספק אותי? אם התשובה שלילית - כיצד הייתי משפר זאת?
10. על איזה חלק בעבודה הייתי אחראי? במה תרמתי לחברי הקבוצה שלי? מה הייתי עושה אחרת?
11. איזה ערך אני לוקח לחיי כתוצאה ממפגש זה? כיצד אנסה ליישם ערך זה?
12. מה למדתי על עצמי במהלך עבודה זו?

רפלקציה קבוצתית (בנוסף לרפלקציה אישית):

1. כיצד חילקתם את המשימות בצוות? מה עשה כל תלמיד בקבוצה? יש לפרט.
 2. איזה שלב בעבודה היה קשה לכם? איך התגברתם על הקושי?
 3. מה היה כוחה של הקבוצה? במה הרגשתם זאת?
 4. לו הייתם עושים את העבודה שוב - מה הייתם עושים אחרת?
- כתיבת הרפלקציה האישית של כל תלמיד צריכה להיות עד עמוד אחד (עד 4 עמודים לכל חברי הקבוצה).

הגשת עבודה מודפסת:

בהיקף של לפחות 10 עמודים.

- **עמוד שער:** בעמוד השער יש לכתוב כך: לימודי היסטוריה בחמ"ד, תכנית חמ"ד ועד, שם איש העדות ומסלול הריאיון (שואה, עליה, התיישבות וכד'), שמות התלמידים המגישים (כולל תעודות זהות), שם המורה המנחה, שם בית הספר, כיתה, תאריך, חובה – תמונה של כל התלמידים עם איש העדות
 - עמוד המפרט את **תוכן העניינים** – שם הפרק והעמוד
 - **הקדמה:** כיצד הגעתי למראיין ומדוע ומה אחקור בעבודתי.
 - **מבוא: הכנה לעדות** – דף מידע לפני היציאה לריאיון (לפחות 1-2 עמודים).
 - **סיפור העדות:** סיכום עיקרי העדות. יש לשמור על רצף היסטורי (2-3 עמודים).
 - **שני מרכיבי עדות** והסיכום על כל אחד מהם (לפחות 1-2 עמודים)
 - **"הדים לעדות"** - רפלקציה אישית וקבוצתית (לפחות 4-5 עמודים)
 - **ביבליוגרפיה** – רישום מקורות מדויק לפי ההנחיות בסעיף 8 .
- העבודה תיכתב בגופן דוד David גודל 12, רווח שורה וחצי ויישור לצדדים. כותרות המשנה תיכתבנה באותו גופן וגודל, אך באופן מודגש.

המרכיב בעבודה	קריטריונים	חלוקת הניקוד לפי הקריטריונים (טווח מינימום ומקסימום)
ראיון/ סיפור העדות 50 נקודות	סיפור העדות מובא בצורה מסודרת מבחינה כרונולוגית, ומנוסח ברצף סיפורי ברור	0-5 נקודות
גוף העבודה / ניתוח שני מרכיבי עדות + מקור מידע ראשוני 24 נקודות	התלמיד <u>ציין</u> 2 מרכיבי עדות. התלמיד <u>הרחיב</u> על כל 2 מרכיבי העדות בהיקף הנדרש	5 נקודות לכל מרכיב עדות 7 נקודות לכל הרחבת מרכיב עדות
עיצוב וכללי כתיבה אקדמיים 12 נקודות	כותרות, כתיב, תוכן עניינים, הערות שוליים וביבליוגרפיה תקינה, שימוש בשפה ברורה ותקנית צורה חיצונית : עימוד, הגשת מסמך רציף, כתב דויד, גודל 12, יישור לצדדים.	6 נקודות 6 נקודות
ציון קבוצתי ואישי – 22 נקודות	-התלמידים ענו על <u>כל</u> שאלות הרפלקציה -התלמידים זיהו ערך והסבירו את יישומו לחייהם הגשת מטלות בזמן עריכת שינויים בטיטת העבודה בהתאם להנחיות המורה עבודת הצוות	4 נקודות 4 נקודות 4 נקודות 5 נקודות 5 נקודות